

احکام مقرر در قانون مبارزه با قاچاق کالا در فقه و حقوق کیفری

نویسندگان:

هادی قربانی ، محمد بیات

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

احکام مقرر در قانون مبارزه با قاچاق کالا در فقه و حقوق کیفری

تالیف:

هادی قربانی

محمد بیات

انتشارات موجک (ناشر دانشگاهی)

سرشناسه: قربانی، هادی، ۱۳۶۳ خرداد-

عنوان قراردادی: ایران. قوانین و احکام - Iran. Laws, etc

عنوان و نام پدیدآور: احکام مقرر در قانون مبارزه با قاچاق کالا در فقه و حقوق کیفری/تالیف هادی قربانی، محمد بیات.

مشخصات نشر: تهران: انتشارات موجک (ناشر دانشگاهی)، ۱۴۰۲.

مشخصات ظاهری: ۱۳۱ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۹۴-۶۶۰-۰

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه: ص. [۱۲۵] - ۱۳۱.

موضوع: قاچاق -- قوانین و مقررات - ایران

موضوع: Smuggling-- Law and legislation -- Iran

موضوع: کالاها -- قوانین و مقررات - ایران

موضوع: Commercial products -- law and legislation -- Iran

موضوع: قاچاق (فقه) -- ایران

موضوع: Smuggling (Islamic law) -- Iran

شناسه افزوده: بیات، محمد، ۱۳۶۸-

رده بندی کنگره: KMH۳۶۹۵

رده بندی دیویی: ۳۴۵/۵۵۰۲۳۳

شماره کتابشناسی ملی: ۹۴۳۰۸۱۴

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

انتشارات موجک (ناشر دانشگاهی)

واتساپ: ۰۹۳۶۳۰۳۱۲۵۸ کانال: telegram.me/mojak1

تلفن مرکز پخش: ۰۲۶۳۲۷۰۵۳۱۸ - ۰۲۶۳۲۷۰۲۶۵۹ - ۰۲۱۶۶۱۲۷۵۹۳ - ۰۲۱۶۶۴۲۹۷۳۳

ایمیل: mojakpublication@yahoo.com

سایت: www.mojak.ir اینستاگرام: mojakpublication

عنوان: احکام مقرر در قانون مبارزه با قاچاق کالا در فقه و حقوق کیفری

تالیف: هادی قربانی، محمد بیات

مشخصات ظاهری: ۱۳۱ صفحه، قطع وزیری

چاپ اول: بهار ۱۴۰۳، تیراژ: ۵۰۰ جلد

قیمت: ۲۱۲۰۰۰۰ ریال، شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۹۴-۶۶۰-۰

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر برای انتشارات موجک محفوظ است. هیچ شخص حقیقی و حقوقی حق چاپ و تکثیر این اثر را به هر شکل و صورت اعم از فتوکپی، چاپ کتاب و ... را ندارد. متخلفین به موجب بند ۵ ماده قانون حمایت از ناشرین تحت پیگرد قانونی قرار می گیرند.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۱۱	فصل اول: مفاهیم قاچاق
۱۱	۱-۱ اصطلاح «قاچاق»
۱۱	۲-۱ بررسی مفهوم قاچاق در قوانین موضوعه ایران
۱۱	۱-۲-۱ مفهوم قاچاق در قانون مصوب ۱۳۱۲
۱۳	۲-۲-۱ مفهوم قاچاق در قانون امور گمرکی ۱۳۹۰
۱۸	۳-۲-۱ مفهوم قاچاق در قانون مبارزه با قاچاق کالا مصوب ۱۳۹۲
۱۹	۳-۱ تعریف قاچاق
۲۰	۱-۳-۱ قاچاق در مفهوم گسترده
۲۱	۲-۳-۱ قاچاق در مفهوم محدود
۲۵	۳-۳-۱ وصف مجرمانه قاچاق در قوانین
۲۶	۴-۱ عوامل موثر بر جرائم قاچاق
۲۶	۱-۴-۱ عوامل برون سازمانی
۲۷	۲-۴-۱ فقدان پاسخگویی
۲۸	۳-۴-۱ فقدان نظارت موثر
۳۱	فصل دوم: بررسی قاچاق در موازین فقهی
۳۱	۱-۲ بزه قاچاق کالا
۳۱	۲-۲ دلایل فقهی در مورد قاچاق
۳۲	۳-۲ دلایل عقلی در خصوص قاچاق
۳۲	۱-۳-۲ قیاس

- ۳۷..... ۲-۳-۲ مصالح مرسله
- ۴۱..... ۴-۲ حکم تکلیفی فقهی قاچاق و ادله آن
- ۴۲..... ۱-۴-۲ قاعده نفی سیل
- ۴۳..... ۲-۴-۲ اعانت بر اثم و عدوان
- ۴۴..... ۳-۴-۲ قاچاق کالا افساد فی الارض
- ۴۴..... ۴-۴-۲ قاعده مصلحت
- ۴۶..... ۵-۴-۲ قاعده لاضرر

فصل سوم: عناصر متشکله جرم قاچاق کالا ۴۹

- ۴۹..... ۱-۳ مقدمه
- ۴۹..... ۲-۳ عنصر قانونی
- ۵۰..... ۳-۳ عنصر مادی
- ۵۱..... ۱-۳-۳ رفتار مرتکب
- ۵۳..... ۲-۳-۳ شرایط و اوضاع و احوال لازم برای تحقق جرم
- ۵۷..... ۳-۳-۳ نتیجه حاصله از رفتار مرتکب
- ۵۷..... ۴-۳ عنصر معنوی

فصل چهارم: پیشگیری از قاچاق کالا در قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مصوب

۱۳۹۲ و چالش‌های آن ۶۱

- ۶۱..... ۱-۴ مقدمه
- ۶۱..... ۲-۴ تدابیر محتوای پیشگیرانه وضعی
- ۶۳..... ۱-۲-۴ تدابیر دشوار کننده
- ۶۸..... ۲-۲-۴ تدابیر خطر افزا
- ۷۲..... ۳-۴ چالش‌های مبارزه با قاچاق
- ۷۲..... ۱-۳-۴ چالش مدیریتی - اجرایی

۲-۳-۴ چالش‌های حقوق بشری ۷۴

۳-۳-۴ چالش‌های فنی - کاربردی ۷۵

فصل پنجم: احکام ناظر بر قاچاق در فقه و حقوق کیفری ۷۷

۱-۵ بررسی دیدگاه‌های فقهی خرید و فروش کالای قاچاق ۷۷

۲-۵ اقتضای نهی در معاملات منع از قاچاق کالا ۷۷

۱-۲-۵ دیدگاه اول: فساد معامله به صورت مطلق ۷۸

۲-۲-۵ دیدگاه دوم: عدم فساد به صورت مطلق ۷۸

۳-۵ تفصیل بین نهی مولوی و نهی ارشادی ۷۹

۴-۵ تعدد و تکرار جرم قاچاق کالا و ارزش ۸۰

۱-۴-۵ تعدد مادی قاچاق کالا ۸۱

۲-۴-۵ تعدد معنوی قاچاق کالا ۸۲

۳-۴-۵ تکرار قاچاق کالا ۸۳

۵-۵ معاونت و مشارکت در جرم قاچاق کالا ۸۳

۱-۵-۵ مشارکت ۸۳

۲-۵-۵ معاونت ۸۴

۳-۵-۵ عوامل حقوقی ۸۵

۶-۵ تعلیق و آزادی مشروط در جرایم قاچاق ۸۷

۷-۵ مرور زمان کیفری جرم قاچاق ۹۱

فصل ششم: سیاست‌های قانون‌گذار در قبال جرایم قاچاق ۹۳

۱-۶ مجازات‌های مرتکبان قاچاق کالا ۹۳

۲-۶ جلوه‌های ماهوی سیاست کیفری ۹۳

۱-۲-۶ عدم صرفه جویی در جرم انگاری ۹۴

۲-۲-۶ کیفرگرایی مفرط در قانون مبارزه با قاچاق ۹۴

- ۳-۲-۶ ممنوعیت اعمال برخی از نهادهای ارفاقی در اجرای کیفر ۹۵
- ۴-۲-۶ ممنوعیت تخفیف جزای نقدی و امکان آن در حبس و شلاق ۹۵
- ۳-۶ جلوه‌های شکلی سیاست کیفری ۹۸
- ۱-۳-۶ اعطای صلاحیت تشخیصی به دستگاه‌های کاشف ۹۸
- ۲-۳-۶ سخت‌گیری در پذیرش دعوی اعسار ۹۹
- ۳-۳-۶ عدم امکان استفاده از کارشناس رسمی دادگستری و انحصاری بودن کارشناسی از سوی دولت ۱۰۰
- ۴-۳-۶ محدودیت رسیدگی حداکثر در دو مرحله و عدم امکان اعاده دادرسی ۱۰۲

فصل هفتم: مراجع صالح و آئین رسیدگی به قاچاق کالا ۱۰۵

- ۱-۷ تعیین مرجع صالح رسیدگی کننده ۱۰۵
- ۲-۷ مراجع صالح ۱۰۵
- ۱-۲-۷ دادگاه انقلاب ۱۰۶
- ۲-۲-۷ دادگاه عمومی ۱۰۷
- ۳-۲-۷ سازمان تعزیرات حکومتی ۱۰۸
- ۳-۷ آئین رسیدگی ۱۱۰
- ۱-۳-۷ قرار تامین ۱۱۱
- ۲-۳-۷ تجدید نظر و اعتراض به حکم ۱۱۲
- ۳-۳-۷ اجرای احکام کیفری ۱۱۴
- ۴-۷ واکنش کیفری در قبال قاچاق کالا و ارز ۱۱۶
- ۱-۴-۷ مجازات‌های اصلی ۱۱۶
- ۲-۴-۷ مجازات‌های محاربه و افساد فی الارض ۱۱۶
- ۳-۴-۷ مجازات سالب آزادی ۱۱۷

فصل هشتم: جمع‌بندی ۱۱۹

۱۱۹ ..... ۱-۸ نتیجه گیری

۱۲۲ ..... ۲-۸ پیشنهادها

۱۲۵ ..... منابع

۱۲۵ ..... کتب فارسی

۱۲۶ ..... مقالات و مجلات

۱۲۷ ..... منابع عربی

۱۳۰ ..... قوانین

۱۳۱ ..... منابع لاتین

فصل اول

مفاهیم قاچاق

۱-۱ اصطلاح «قاچاق»

اصطلاح «قاچاق» که در نظام حقوقی ایران معانی مختلفی دارد، سابقه‌ای به دوران قانون‌گذاری کشور دارد. در این قوانین، تعریف قانونی قاچاق از معنای ادبی آن دور نیست، بلکه در دو حوزه تعریف شده است. قاچاق به معنای وسیع و قاچاق به معنای محدود.

۲-۱ بررسی مفهوم قاچاق در قوانین موضوعه ایران

۱-۲-۱ مفهوم قاچاق در قانون مصوب ۱۳۱۲

قانون‌گذار در این قانون بدون تعریف جرم قاچاق و با طبقه‌بندی متعلق این جرم، فقط به تعیین مجازات متناسب با نوع کالا اقدام نموده است. قانون‌گذار در مواد (۵-۱) با اشاره به ۱- اموال موضوع درآمد دولت ۲- اموال ممنوع الصدور ۳- ممنوع‌الورود ۴- و کالای انحصاری مبادرت به تعیین مجازات برای مباشر مستقیم جرم، شریک، معاون، حامل و شروع به جرم قاچاق نموده است. در تبصره ۳ ماده یک این قانون هم ذکر شده است که: «محصول و مصنوع داخلی که با استفاده از مزایای قانون استرداد حقوق گمرکی و سود بازرگانی مواد اولیه مصنوعات ماشینی کارخانجات مصوب ۱۳۴۵ یا با معافیت از پرداخت مالیات و عوارض صادر شده باشد در صورتی که به ترتیب غیرمجاز به کشور اعاده شود در حکم قاچاق می‌باشد.»

در ماده (۴۵) نیز مصادیق دیگری از جرم قاچاق را بیان نموده و بیان داشته، مقصود از قاچاق اسلحه وارد کردن به مملکت و یا صادر کردن آن یا خرید و فروش و یا حمل و نقل و یا مخفی کردن یا

نگه داشتن آن است در داخل مملکت. این ماده در ادامه اشاره کرده است که: «مقصود از قاچاق اشیاء ممنوع‌الورود یا ممنوع‌الصدور، وارد کردن اشیاء ممنوع‌الورود است به خاک ایران در هر نقطه از مملکت که اشیاء مزبور کشف شود و خارج کردن اشیاء ممنوع‌الصدور و یا تسلیم آن است به متصدی حمل و نقل و یا هر شخص دیگری برای خارج کردن و یا هر نوع اقدام دیگری برای خارج کردن از مملکت.»

ابهامات اجرایی این ماده سبب تفسیر آن گردید که قوه مقننه طی ماده واحده‌ای قسمت دوم ماده ۴۵ را چنین تفسیر نمود: «ماده واحده - قسمت دوم از ماده ۴۵ قانون مجازات مرتکبین قاچاق مصوب ۲۹ اسفند ۱۳۱۲ شامل مواردی نیز می‌باشد که اشیاء ممنوع‌الورود را اشخاص در داخل کشور برای تجارت و یا کسب و یا با علم به اینکه ممنوعاً وارد شده نقل و انتقال نموده یا واسطه در آن امر شوند.»^۱ هیئت عمومی دیوان عالی کشور طی رأی وحدت رویه‌ای چنین نظر می‌دهد: «قسمت اخیر ماده ۴۵ قانون مجازات مرتکبین قاچاق هر یک از اقدامات ذیل:

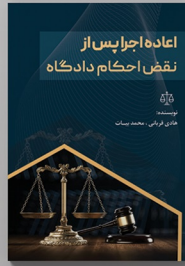
۱- خارج کردن اشیاء ممنوع‌الورود ۲- تسلیم آن به متصدی حمل و نقل و یا هر شخص دیگری برای خارج کردن ۳- هر نوع اقدام دیگر برای خارج کردن از مملکت را به‌تنهایی ارتکاب قاچاق اشیاء ممنوع‌الصدور دانسته است. علی‌هذا با احراز قصد متهم به خارج کردن طلا از مملکت هرگونه اقدامی که برای عملی کردن انجام داده باشد مشمول شق (۳) از موارد سه‌گانه فوق‌الذکر بوده و بزه قاچاق طلا به‌طور کامل انجام یافته تلقی می‌گردد.»^۲

در همین قانون در ماده ۲۶ در خصوص قاچاق اجناس دخانیه آمده است که خرید و فروش و نگاهداری اجناس دخانیه و واردات اشیایی که به موجب قانون خرید و فروش و تملک آنها انحصار به دولت یافته قاچاق محسوب می‌شود.^۳

^۱ قانون تفسیر قسمت دوم ماده (۴۵) قانون مجازات مرتکبین قاچاق مصوب ۱۳۱۲/۱۲/۲۷

^۲ رأی وحدت رویه ۳۰۶۷-۱۳۳۹/۷/۱۳ هیات عمومی دیوان عالی کشور

^۳ میراحمدیان، روح الله، پایان‌نامه سیاست جنایی تقنینی ایران در مبارزه با قاچاق کالا و ارز، دانشگاه تهران. ۱۳۸۹. ص ۸۷

اصطلاح «قاچاق» که در نظام حقوقی ایران معانی مختلفی دارد، سابقه ای به دوران قانونگذاری کشور دارد. در این قوانین، تعریف قانونی قاچاق از معنای ادبی آن دور نیست، بلکه در دو حوزه تعریف شده است. قاچاق به معنای وسیع و قاچاق به معنای محدود.

ISBN : 978-600-994-660-0

